

Владислав Лойзик

студент гр. ФФМ-21,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ірина Сидор

РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇНИ

Масштабна військова агресія проти України, у порівнянні з гібридною, має значно більший негативний вплив на економічний розвиток країни, що призводить до суттєвого зменшення обсягів бюджетних доходів і кількості платників податків і зборів як у коротко-, так і довгостроковій перспективі. Це враховує безповоротні втрати населення країни, масштабне переміщення його всередині країни або за кордон. Фіскальна стійкість держави стає залежною від тривалості військових дій високої інтенсивності, які є найбільш руйнівними для інституційної стійкості системи державних фінансів.

З метою забезпечення стабільного функціонування економіки та захисту населення наша держава вжила ряд заходів у сфері наповнення бюджету та розподілу грошових коштів. Перед усім враховані витрати на оборону та соціальне забезпечення. У зв'язку з цими витратами змінилися підходи до наповнення бюджету, де основоположними стали податкові надходження та допомога зовнішніх партнерів.

У сучасних умовах основний акцент слід робити на наповненні державного бюджету, оскільки в умовах воєнного стану його фінансування буде залежати від міжнародної фінансової допомоги, що призведе до зростання обсягів державного боргу. Важливо забезпечити ефективне використання бюджетних коштів. Покращення бізнес-клімату в країні за допомогою впровадження справедливої, рівної, передбачуваної та прозорої податкової політики і створення умов для чесної конкуренції сприятиме активізації внутрішнього підприємництва. Необхідно гарантувати захист інвестицій та прав власності, а також стабільність нормативно-правового середовища для потенційних інвесторів з країн, що підтримують суверенітет України. Активізація інвестиційної активності та підтримка підприємництва сприятимуть додатковим надходженням до бюджетів різних рівнів [1].

Таким чином, потенційні шляхи вдосконалення формування доходів державного бюджету можуть включати наступне:

– забезпечення ефективності існуючих механізмів податкового стимулювання економіки, оскільки традиційні інструменти не завжди діють через адміністративні бар'єри. Протягом економічної історії України, зниження ставок, надання податкових пільг різним галузям або регіонам, а також відмова від прогресивної системи ПДФО, яка вважається більш справедливою, не завжди призводили до детінізації економіки або мультиплікативного розширення інвестиційно-інноваційного процесу;

– зміна існуючого механізму оподаткування прибутку підприємств для відновлення інвестиційно-інноваційного процесу. З урахуванням високої вартості кредитних ресурсів та обмеженості іноземних інвестицій, власний прибуток підприємства стає єдиним джерелом фінансування розширення діяльності. Критичний стан основних засобів із високим ступенем зносу вимагає надзвичайних заходів. Один із таких заходів може включати добровільний перехід на модифіковану естонську модель оподаткування розподіленого прибутку або податку на виведений капітал, яка спрямована на вирішення кількох поточних викликів одночасно;

– стимулювання внутрішнього інвестиційного потенціалу як умова для приваблення зовнішніх інвестицій може бути доцільним шляхом, якщо звільнення від оподаткування реінвестованого прибутку буде випробувано для невеликих платників, які протягом попереднього фінансового року сплатили податок на прибуток в певному обсязі;

– спрощення адміністрування, політики обліку та документообігу, перехід на повністю електронний документообіг і проведення перевірок за відповідними програмами;

– сприяння розвитку механізмів оподаткування доходів фізичних осіб шляхом розширення сфери надання податкових соціальних пільг після проведення медичної реформи та впровадження податкового стимулювання для запровадження недержавної накопичувальної пенсійної системи у середньостроковій перспективі [2];

– збільшення ставок акцизного оподаткування до рівня, що існує в країнах-членах ЄС у середньостроковій перспективі. Аносування таких планів є вкрай важливим для стабільності діяльності виробників та постачальників підакцизної продукції, які традиційно входять до TOP-100 найбільших платників податків;

– покращення процесу оцінки (моніторингу) ефективності податкових пільг (втрат) для бюджету за європейськими стандартами;

– підтримка фіскальних заходів за допомогою монетарних інструментів: зниження вартості та збільшення обсягів кредитування реального сектору економіки, подальша лібералізація валютного регулювання та контролю, зменшення попиту на готівку та розвиток безготівкових розрахунків;

– дотримання принципів стабільності бюджетно-податкового законодавства.

Упродовж 2022–2023 років було заплановано впровадження розширеної системи управління фіскальними ризиками з метою визначення їх потенційного впливу на державний бюджет та своєчасного прийняття заходів для їх мінімізації. Доцільно продовжити ці наміри, ключовими спрямуваннями повинні стати:

1. Проведення комплексної оцінки фіскальних ризиків та визначення їх впливу на державний бюджет.

2. Удосконалення обміну інформацією та міжвідомчої координації щодо фіскальних ризиків із відповідними зацікавленими органами.

3. Проведення стрес-тестування діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які мають найбільший вплив на фіскальні ризики для державного бюджету.

4. Підвищення інституційної спроможності Міністерства фінансів України та інших органів державної влади щодо управління фіскальними ризиками.

Список використаних джерел:

1. Радіонов Ю. Д. Державні фінанси в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. № 8. С. 27-51.
2. Сидор І. П. Домінанти впливу макроекономічних показників на добробут нації. *Економіка та суспільство*. 2018. Випуск 16. Електронне наукове фахове видання. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal-16>. С. 795-802.